

MEZINÁRODNÍ KODEX LÉKAŘSKÉ ETIKY WMA

Přijato 3. valným shromážděním Světové lékařské asociace, Londýn, Anglie, říjen 1949.

Revidováno 22. světovým lékařským shromážděním, Sydney, Austrálie, srpen 1968,

35. světovým lékařským shromážděním, Benátky, Itálie, říjen 1983,

57. valným shromážděním WMA, Pilanesberg, Jižní Afrika, říjen 2006 a

73. valným shromážděním WMA, Berlín, Německo, říjen 2022

PREAMBULE

Světová lékařská asociace (WMA) vypracovala Mezinárodní kodex lékařské etiky jako kánon etických zásad pro členy lékařské profese v celém světě. V souladu s Ženevskou deklarací WMA: The Physician's Pledge a celým souborem zásad WMA definuje a objasňuje profesní povinnosti lékařů vůči jejich pacientům, ostatním lékařům a zdravotníkům, jim samotným a společnosti jako celku.

Lékař si musí být vědom příslušných národních etických, právních a regulačních norem a standardů, jakož i příslušných mezinárodních norem a standardů.

Tyto normy a standardy nesmí snižovat závazek lékaře dodržovat etické zásady stanovené v tomto Kodexu.

Mezinárodní kodex lékařské etiky by se měl číst jako celek a každý z jeho základních paragrafů by měl být aplikován s ohledem na všechny ostatní relevantní odstavce. V souladu s mandátem WMA je Kodex určen lékařům. WMA vyzývá ostatní, kteří jsou zapojeni do zdravotnictví, aby přijali tyto etické principy.

OBECNÉ ZÁSADY

1. Prvořadou povinností lékaře je podporovat zdraví a pohodu jednotlivých pacientů poskytováním kompetentní, včasné a soucitné péče v souladu se správnou lékařskou praxí a profesionalitou.

Lékař má také odpovědnost přispívat ke zdraví a blahu populace, které lékař slouží, a společnosti jako celku, včetně budoucích

generací.

Lékař musí poskytovat péči s maximálním respektem k lidskému životu a důstojnosti a k autonomii a právům pacienta.

2. Lékař musí vykonávat medicínu správně a náležitě a poskytovat péči na základě zdravotních potřeb pacienta bez zaujatosti nebo diskriminačního jednání na základě věku, nemoci nebo zdravotního postižení, vyznání, etnického původu, pohlaví, národnosti, politické příslušnosti, rasy, kultury, sexuální orientace, sociálního postavení nebo jakéhokoli jiného faktoru.
3. Lékař se musí snažit využívat zdroje zdravotní péče způsobem, který optimálně prospívá pacientovi, v souladu s náležitým, spravedlivým a obezřetným spravováním sdílených zdrojů, které jsou lékaři svěřeny.
4. Lékař musí praktikovat svědomitě, čestně, zásadově a odpovědně, přičemž vždy uplatňuje nezávislý odborný úsudek a udržuje nejvyšší standardy profesionálního chování.
5. Lékaři nesmí dovolit, aby jejich individuální odborný úsudek byl ovlivněn možností přínosu pro ně nebo jejich instituci. Lékař musí rozpoznat skutečné nebo potenciální střety zájmů a vyhnout se jim. Tam, kde jsou takové konflikty nevyhnutelné, musí být předem oznámeny a řádně řešeny.
6. Lékaři musí převzít odpovědnost za svá individuální lékařská rozhodnutí a nesmí měnit své řádné odborné lékařské úsudky na základě pokynů v rozporu s lékařskými úvahami.
7. Je-li to z lékařského hlediska vhodné, musí lékař spolupracovat s ostatními lékaři a zdravotnickými pracovníky, kteří se podílejí na péči o pacienta nebo kteří jsou kvalifikováni k posouzení nebo doporučení možností péče. Tato komunikace musí respektovat důvěrnost pacienta a musí být omezena na nezbytné informace.
8. Při poskytování odborného potvrzení musí lékař potvrdit pouze to, co sám osobně ověřil.
9. Lékař má poskytovat pomoc v mimořádných situacích, přičemž zvažuje vlastní bezpečnost a kompetenci a dostupnost dalších uskutečnitelných možností péče.
10. Lékař se nikdy nesmí podílet na mučení nebo jiných krutých, nelidských či ponižujících praktikách a trestech ani jim napomáhat.

11. Lékař se musí po celý svůj profesní život soustavně vzdělávat, aby si udržoval a rozvíjel odborné znalosti a dovednosti.
12. Lékař by se měl snažit provozovat medicínu způsoby, které jsou environmentálně udržitelné s ohledem na minimalizaci environmentálních zdravotních rizik pro současné a budoucí generace.

POVINNOSTI K PACIENTOVÍ

13. Při poskytování lékařské péče musí lékař respektovat důstojnost, autonomii a práva pacienta. Lékař musí respektovat právo pacienta svobodně přijmout nebo odmítnout péči v souladu s hodnotami a preferencemi pacienta.
14. Lékař se musí zavázat, že bude na prvním místě zdraví a blaho pacienta a musí nabízet péči v nejlepším zájmu pacienta. Lékař se přitom musí snažit předcházet poškození pacienta nebo je minimalizovat a hledat pozitivní rovnováhu mezi zamýšleným přínosem pro pacienta a případným poškozením.
15. Lékař musí respektovat právo pacienta na informace v každé fázi procesu péče. Lékař musí před každou poskytnutou léčebným výkonem získat dobrovolný informovaný souhlas pacienta, který zajistí, že pacient obdrží informace potřebné k nezávislému a informovanému rozhodnutí o navrhované péči a porozumí jim. Lékař musí respektovat rozhodnutí pacienta odepřít nebo odvolat souhlas kdykoli a z jakéhokoli důvodu.
16. Pokud má pacient podstatně omezenou, nedostatečně vyvinutou, narušenou nebo kolísající schopnost rozhodování, musí lékař pacienta co nejvíce zapojit do rozhodnutí o léčbě. Kromě toho musí lékař spolupracovat s důvěryhodným zástupcem pacienta, je-li k dispozici, na rozhodování v souladu s preferencemi pacienta, pokud jsou známy nebo je lze rozumně odvodit. Pokud pacientovy preference nelze určit, musí lékař rozhodnout v nejlepším zájmu pacienta. Všechna rozhodnutí musí být učiněna v souladu se zásadami stanovenými v tomto Kodexu.
17. V naléhavých případech, kdy se pacient nemůže účastnit rozhodování a není pohotově k dispozici žádný zástupce, může lékař zahájit výkon

bez předchozího informovaného souhlasu v nejlepším zájmu pacienta a s ohledem na pacientovy preference, jsou-li známy.

18. Pokud pacient znovu nabude rozhodovací schopnosti, musí lékař získat informovaný souhlas s dalším výkonem.
19. Lékař má být ohleduplný a komunikovat s osobami blízkými pacientovi, pokud jsou dostupné, v souladu s preferencemi a nejlepšími zájmy pacienta a s náležitým ohledem na zachování důvěrnosti.
20. Pokud jakýkoli aspekt péče o pacienta přesahuje možnosti lékaře, musí lékař postup konzultovat nebo jej odeslat k jinému vhodně kvalifikovanému lékaři nebo zdravotnickému pracovníkovi, který má potřebnou způsobilost.
21. Lékař musí zajistit přesnou a včasnou zdravotnickou dokumentaci.
22. Lékař musí respektovat pacientovo soukromí a důvěrnost, a to i poté, co pacient zemřel. Lékař může sdělit důvěrné informace, pokud pacient poskytne dobrovolný informovaný souhlas, nebo ve výjimečných případech, kdy je prozrazení nezbytné k zajištění významné a prvořadě etické povinnosti, ke které byla vyčerpána všechna ostatní možná řešení, i když pacient s tím nesouhlasí nebo nemůže souhlasit. Toto prozrazení musí být omezeno na minimální nezbytné informace, příjemce a dobu trvání.
23. Pokud lékař jedná jménem jakékoli třetí strany nebo jí podává informace v souvislosti s péčí o pacienta, musí o tom lékař pacienta informovat na začátku a tam, kde je to vhodné, v průběhu jakékoliv komunikace. Lékař musí pacientovi sdělit povahu a rozsah těchto závazků a musí získat souhlas s komunikací.
24. Lékař se musí zdržet vtíravé nebo jinak nevhodné reklamy a marketingu a zajistit, aby veškeré informace používané lékařem v reklamě a marketingu byly věcné a nebyly zavádějící.
25. Lékař nesmí dovolit, aby komerční, finanční nebo jiné protichůdné zájmy ovlivnily jeho odborný úsudek.
26. Při poskytování lékařské péče na dálku musí lékař zajistit, aby tato forma komunikace byla lékařsky odůvodněná a aby byla poskytnuta dostatečná péče. Lékař musí také informovat pacienta o výhodách a omezeních poskytování lékařské péče na dálku, získat souhlas

pacienta a zajistit zachování důvěrnosti pacienta. Kdykoli je to z lékařského hlediska vhodné, musí se lékař snažit poskytovat pacientovi péči prostřednictvím přímého osobního kontaktu.

27. Lékař musí dodržovat náležité profesní hranice. Lékař se nikdy nesmí zapojit do zneužití, vykořisťování nebo jiných nevhodných vztahů nebo chování k pacientovi a nesmí navázat sexuální vztah se současným pacientem.
28. Aby lékaři mohli poskytovat péči na nejvyšší úrovni, musí dbát na své zdraví, pohodu a schopnosti. To zahrnuje vyhledání vhodné péče, aby bylo zajištěno, že jsou schopni bezpečně praktikovat.
29. Tento kodex představuje etické povinnosti lékaře. V některých otázkách však existují hluboká morální dilemata, u kterých mohou lékaři a pacienti zastávat hluboce uvážené, ale protichůdné přesvědčení z důvodu svědomí.

Lékař má etickou povinnost minimalizovat narušení péče o pacienta. Výhradu z důvodu svědomí proti poskytnutí jakýchkoli zákonných lékařských zákroků lze uplatnit pouze v případě, že nedojde k poškození nebo diskriminaci jednotlivého pacienta a není-li ohroženo zdraví pacienta.

Lékař musí pacienta neprodleně a s úctou informovat o této námitce a o právu pacienta konzultovat jiného kvalifikovaného lékaře a poskytnout mu dostatečné informace, aby mohl takovou konzultaci zahájit včas.

POVINNOSTI VŮČI OSTATNÍM LÉKAŘŮM, ZDRAVOTNÍKŮM, STUDENTŮM A DALŠÍMU PERSONÁLU

30. Lékař musí jednat s ostatními lékaři, zdravotnickými odborníky a dalším personálem uctivým a kooperativním způsobem bez zaujatosti, obtěžování nebo diskriminačního chování. Lékař musí také zajistit dodržování etických zásad při práci v týmech.
31. Lékař má respektovat vztahy mezi pacientem a lékařem u kolegů a nezasahovat, pokud to žádná ze stran nepožaduje nebo pokud to není nutné k ochraně pacienta před poškozením. To by nemělo bránit lékařům v doporučení alternativních postupů, které jsou považovány za nejlepší v pacientově zájmu.

32. Lékař by měl hlásit příslušným úřadům podmínky nebo okolnosti, které lékaři nebo jiným zdravotnickým pracovníkům brání v poskytování péče na nejvyšší úrovni nebo v dodržování zásad tohoto Kodexu. To zahrnuje jakoukoli formu zneužívání nebo násilí vůči lékařům a jinému zdravotnickému personálu, nevhodné pracovní podmínky nebo jiné okolnosti, které způsobují nadměrnou a trvalou úroveň stresu.
33. Lékař musí chovat náležitý respekt k učitelům a studentům.

POVINNOSTI VŮČI SPOLEČNOSTI

34. Lékař musí podporovat spravedlivé a rovné poskytování zdravotní péče. To zahrnuje řešení nerovností ve zdravotnictví a péči, zjišťování příčin těchto nerovností a porušování práv pacientů i zdravotníků.
35. Lékaři hrají důležitou roli v otázkách týkajících se zdraví, výchovy ke zdraví a zdravotní gramotnosti. Při plnění této odpovědnosti musí být lékaři obezřetní při diskusích o nových objevech, technologiích nebo léčebných postupech v neprofesionálním veřejném prostředí, včetně sociálních médií, a měli by zajistit, aby jejich vlastní prohlášení byla vědecky přesná a srozumitelná.
- Lékaři musí uvést, zda jsou jejich vlastní názory v rozporu s vědeckými informacemi podloženými důkazy.
36. Lékař musí podporovat spolehlivý lékařský vědecký výzkum v souladu s Helsinskou deklarací WMA a Taipeiskou deklarací WMA.
37. Lékař by se měl vyvarovat jednání, které by oslabilo důvěru veřejnosti v lékařské povolání. Aby si jednotliví lékaři zachovali tuto důvěru, musí vést sebe a své kolegy k dodržování nejvyšších standardů profesionálního chování a být připraveni nahlásit chování, které je v rozporu se zásadami tohoto Kodexu, příslušným úřadům.
38. Lékař by měl sdílet lékařské znalosti a odbornost ve prospěch pacientů a pokroku ve zdravotní péči, stejně jako veřejného a celosvětového zdraví.

POVINNOSTI PŘÍSLUŠNÍKA LÉKAŘSKÉ PROFESE

39. Lékař má dodržovat, chránit a prosazovat etické zásady tohoto

Kodexu. Lékař by měl pomoci předcházet národním nebo mezinárodním etickým, právním, organizačním nebo regulačním požadavkům, které podkopávají kteroukoli z povinností stanovených v tomto Kodexu.

40. Lékař má podporovat kolegy lékaře v dodržování povinností stanovených v tomto Kodexu a přijímat opatření k jejich ochraně před nepatřičným vlivem, zneužíváním, vykořisťováním, násilím nebo útlakem.

© 2022 Světová lékařská asociace. Všechna práva vyhrazena. Všechna práva duševního vlastnictví v Mezinárodním kodexu lékařské etiky jsou svěřena Světové lékařské asociaci.

Zdroj: <https://www.wma.net/policies-post/wma-international-code-of-medical-ethics/>

Překlad prof. MUDr. Pavel Trávník, DrSc.